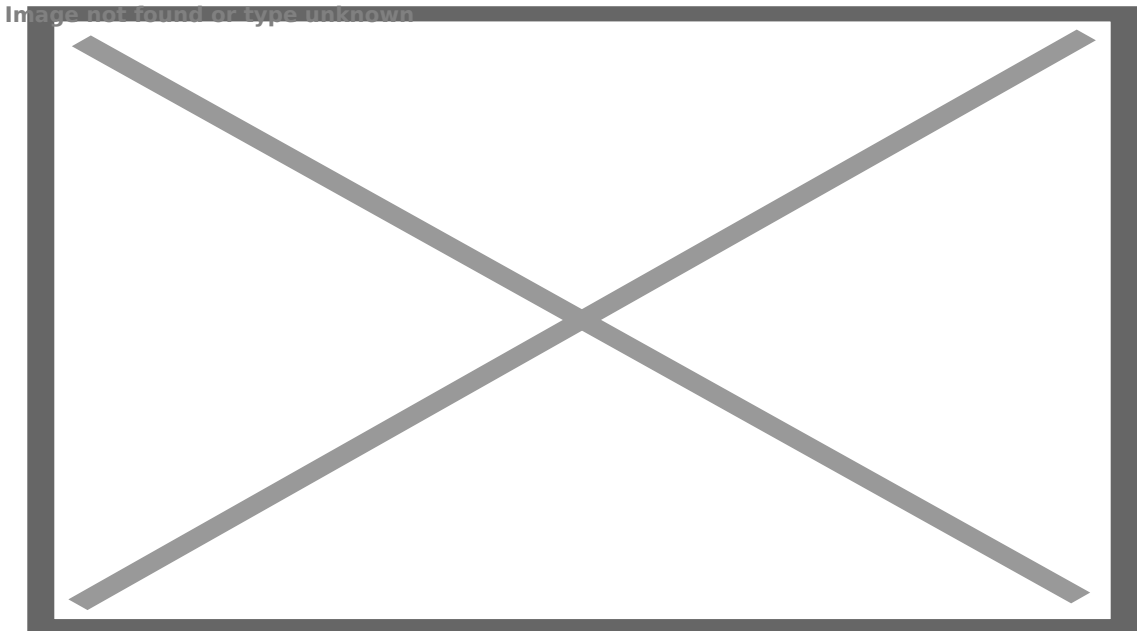

Doanh nghiệp nhà nước trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN

17:39 31/07/2016

Tác giả: Phạm Cường

Doanh nghiệp (DN) có vị trí đặc biệt quan trọng trong nền kinh tế, là bộ phận chủ yếu tạo ra tổng sản phẩm trong nước (GDP). Trong nền kinh tế thị trường, Nhà nước điều tiết nền kinh tế thông qua sử dụng các công cụ điều tiết, trong đó DN là công cụ đặc biệt quan trọng. Kinh nghiệm cho thấy, chỉ khi DN nội địa mạnh, mới bảo đảm cho quốc gia phát triển bền vững, lâu dài.

Ngành than có vai trò bảo đảm cân đối năng lượng cho phát triển nền kinh tế, giữ vững an ninh năng lượng. Ảnh: Internet

Vai trò của doanh nghiệp nhà nước

Mỗi quốc gia, dân tộc, do trình độ kinh tế, kết cấu xã hội, phong tục tập quán, mục tiêu khác nhau, nên tuy cùng một mô hình kinh tế thị trường, nhưng có thể khác nhau về hình thành DN chủ chốt trong DN nội địa của nền kinh tế. Chính sách của các nước đều có chính sách ưu đãi đối với những DN chủ chốt này. Ở Hàn Quốc, Chính phủ hỗ trợ dưới dạng các khoản vay bảo đảm và giảm thuế, giúp các công ty lớn mạnh, trở thành các tập đoàn kinh tế lớn (Chaebol), đẩy mạnh tăng trưởng kinh tế, tiêu biểu như Samsung, Hyundai, Daewoo,... Nhờ các chính sách ưu đãi của Chính phủ, các Chaebol này đã phát triển rất nhanh, thống trị nền kinh tế.

Ở Nhật Bản, kể từ sau vụ đánh bom nguyên tử (1945), mô hình DN lớn có sự giúp sức chặt chẽ của Chính phủ, trở nên phổ biến, chiếm lĩnh thị trường trong nước và vươn ra thế giới. Nhiều DN thua lỗ nặng nề, nợ nần chồng chất, không thể tự duy trì, đã được hồi sinh bằng các khoản cứu trợ từ Chính phủ và hỗ trợ từ ngân hàng, giúp DN tránh bị thôn tính,...

Theo kinh nghiệm của nhiều nước, kể cả các nước phát triển, DNNN (vốn nhà nước) bao giờ cũng lao vào những lĩnh vực mạo hiểm. Những lĩnh vực tư nhân không chịu bỏ vốn vào thì DNNN bỏ vốn "gây dựng". Từ thực tế ở nước ta sau chiến tranh, tư nhân ít vốn, chúng ta chủ trương phát triển kinh tế thị trường với sự tham gia của nhiều thành phần kinh tế theo định hướng XHCN, trong đó kinh tế Nhà nước đóng vai trò chủ đạo, là mục tiêu hết sức quan trọng.

Cụ thể là sự hoạt động có hiệu quả của thành phần kinh tế nhà nước có vai trò quyết định đối với các thành phần kinh tế khác theo định hướng XHCN, thúc đẩy sự tăng trưởng nhanh và bền vững của nền kinh tế. Thành phần kinh tế Nhà nước là công cụ thực hiện vai trò điều tiết của Nhà nước trong nền kinh tế thị trường. Nhờ có thành phần kinh tế nhà nước mà nhà nước có sức mạnh vật chất, để điều tiết và hướng dẫn nền kinh tế thực hiện những mục tiêu kinh tế - xã hội đặt ra.

DNNN phải thực hiện các mục tiêu: là công cụ chính sách về ngành, cạnh tranh với DN nước ngoài, công cụ ổn định kinh tế vĩ mô và thực hiện các mục tiêu xã hội. DNNN có nhiệm vụ, trước hết phải có tác động lan tỏa, tạo điều kiện cho khu vực kinh tế khác phát triển; có nhiệm vụ phát triển những ngành, đòi hỏi vốn lớn và công nghệ cao, DN FDI và tư nhân không muốn đầu tư, vì lợi nhuận không cao thời gian thu hồi vốn lâu. Ngoài ra, DNNN còn có nhiệm vụ quan trọng hơn, đó là chức năng phúc lợi, an sinh xã hội. Có thể nói, DNNN thực hiện cùng một lúc hai nhiệm vụ: kinh doanh theo cơ chế thị trường hiệu quả và thực hiện nhiệm vụ chính trị, an sinh xã hội (như điều tiết, bình ổn giá cả, bảo đảm các cân đối lớn, phát triển vùng sâu, vùng xa, công bằng xã hội,...). Khi sử dụng DNNN là công cụ để điều tiết vĩ mô, bình ổn nền kinh tế và bảo đảm an sinh xã hội, chúng ta phải tính đến cái giá phải trả của việc sử dụng công cụ đó.

Bảo đảm hiệu quả doanh nghiệp nhà nước

Sau 30 năm phát triển thành phần kinh tế nhà nước, trong đó có DNNN, nền kinh tế nước ta đã có những bước chuyển đáng kể. Hệ thống DNNN qua nhiều lần sắp xếp, chuyển đổi từng bước được củng cố và đóng góp vào thành tựu của quá trình đổi mới. Nhiều DNNN đứng vững trên thị trường, sản xuất, kinh doanh có hiệu quả, nắm các ngành kinh tế then chốt, đóng góp lớn cho ngân sách. Tuy nhiên, cũng phải thừa nhận rằng, còn nhiều nhiệm vụ nêu ra đã thực hiện không hiệu quả. Thực tế ở nước ta, vai trò chủ đạo của thành phần kinh tế nhà nước chưa được phát huy, DNNN hoạt động như các DN ngoài nhà nước.

Trong hoạt động, nhiều DNNN đã sử dụng chính sách "kinh doanh đa ngành, đa lĩnh vực", tham gia thành lập các ngân hàng, công ty tài chính, đầu tư BĐS và chứng khoán với lợi nhuận lớn, ít đầu tư vào lĩnh vực chính của mình. Trình độ kỹ thuật, công nghệ lạc hậu đã và đang là lực cản lớn đối với quá trình nâng cao năng suất, chất lượng, sức cạnh tranh của DNNN, một số đơn vị hoạt động mang tính độc quyền còn cao, nâng giá, ảnh hưởng đến thị trường; sử dụng vốn nhà nước nhiều nhưng hiệu quả thấp, làm tăng nợ nhà nước, nhiều DNNN chưa gắn yêu cầu thực hiện nhiệm vụ chính trị - xã hội với hoạt động kinh doanh.

Trước thực trạng nhiều DNNN hoạt động không hiệu quả, tổng tài sản cố định và đầu tư cao, nhưng mức đóng góp vào GDP chưa tương xứng, nợ nần lớn, chủ trương tái cấu trúc DNNN thông qua các hình thức cổ phần hóa DNNN; chuyển đổi thành công ty TNHH một thành viên; sáp nhập, giải thể bán, chuyển nhượng DNNN... nhằm giải quyết tình trạng sản xuất, kinh doanh kém hiệu quả, gây trở ngại cho tiến trình phát triển kinh tế thị trường và hội nhập kinh tế quốc tế. Chấn chỉnh việc quản lý nhà nước không minh bạch, hiệu quả quản lý bị xói mòn bởi tình trạng thiên vị cho

các DN có mối quan hệ thân hữu, dẫn đến những quyết sách không minh bạch.

Quan điểm, chủ trương về kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo trên thực tế ở nhiều mặt đã bị cách làm không phù hợp cơ chế chính sách, quản lý nhà nước bất cập, tư duy nhiệm kỳ, lợi ích nhóm chi phối gây ra những hậu quả không như mong muốn. Để thực hiện tốt vai trò chủ đạo, DNNN phải thực hiện bốn chức năng chính: bảo đảm những sản phẩm cần thiết cho sự phát triển chung kinh tế cả nước; nâng cao khả năng cạnh tranh của nền kinh tế cả nước đối với các quốc gia khác trên thị trường; đáp ứng những yêu cầu liên quan mật thiết đến an ninh và quốc phòng; tăng cường các yếu tố công bằng và an sinh xã hội trong quá trình phát triển kinh tế.

DNNN phải giữ vai trò “châm ngòi” cho phát triển kinh tế, phát triển các ngành công nghiệp nặng, công nghệ cao, công nghiệp quốc phòng, công nghiệp nền tảng, mũi nhọn, như điện, cơ khí, tự động, vật liệu,... đủ khả năng để đẩy nhanh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, các ngành kinh tế, dịch vụ khác. Việc đánh giá hiệu quả DN phải được thực hiện một cách minh bạch, sòng phẳng dựa trên các tiêu chí cụ thể về tỷ suất lợi nhuận trên vốn; hiệu quả cạnh tranh; tham gia dẫn dắt, điều tiết thị trường; xây dựng thương hiệu quốc gia...

Trên cơ sở đó, Nhà nước cần tập trung đầu tư một số ngành trọng điểm đầu vào của sản xuất, đầu tư cơ sở hạ tầng, nông nghiệp, nông thôn, phát triển nguồn nhân lực và khoa học công nghệ.

DNNN phải cung cấp những dịch vụ công, nhằm thực hiện chức năng, nhiệm vụ vốn có của Chính phủ, của bộ máy nhà nước, phục vụ các nhu cầu cơ bản, thiết yếu chung của người dân, hiệu quả và công bằng, không vì mục tiêu lợi nhuận.

Với trách nhiệm của mình, Nhà nước phải thành lập các đơn vị sự nghiệp như bệnh viện, trường học, các cơ sở cung cấp điện, nước, giao thông,... DNNN phải đổi mới, dẫn đầu trong việc ứng dụng khoa học - công nghệ hiện đại và phát huy ưu thế về kỹ thuật tiến bộ; đầu tư vào công nghiệp quốc phòng, những lĩnh vực đóng vai trò lớn đối với an ninh quốc gia. Cần có cơ chế giám sát và tổ chức thực hiện giám sát của các cơ quan quản lý Nhà nước về sử dụng vốn, tài sản nhà nước đối với tập đoàn, tổng công ty nhà nước; hoàn thiện hơn các công cụ quản lý và vai trò kiểm tra, giám sát của các cơ quan quản lý nhà nước.

Nguồn: NĐĐT

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/doanh-nghiep-nha-nuoc-trong-nen-kinh-te-thi-truong-dinh-huong-xhcn>